

ERDÉLYI GAZDA

ALTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Kolozsvárt, belközép-utca 11. szám,
hová a lap szellemi részét illető küldemények czimzendők.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félre 2 frt.

Ingyen melléklet: a „Méhészeti Közlöny“.

KIADÓHIVATAL:

Kolozsvárt, beltorda-utca 1. szám,

(„Közművelődés“ nyomdai részvénytársaság felvételi irodája).

Ide küldendők a hirdetések, mindennemű melléletek, előfizetések és hirdetési pénzek,
valamint a reklamatiók.

Hirdetések a legolcsóbb árszabály szerint vétetnek fel.

TARTALOM.

Előfizetési felhívás.

Még néhány megjegyzés a szövetkezetekről. Gróf Sehveintz Gyula.

A humusról. Ferstl János.

A gyümölcsfa-tenyésztő köteletségei fái irányában ezek tenyésztési szünete alatt.

Az amerikai szőlőfajták viselkedése nálunk.

Főlhívás és kérelem. Dr. Nagy Mór.

Az orsz. magyar gazd. egyesület pályázata.

Kormányintézkedések.

Állatorvosi ismétlő tanfolyam.

A tüdővész irtása.

Szakirodalom. Erdészeti Nő. énytan Dr Cserey Adolf.

Rövid szakközlemények.

A trágyaló hatása.

Milyen sertéseket tenyészszünk?

Vegyesek.

Gyászhir. (Stollár Gyula). A vetések állása Erdélyben.

A vadállomány télen sokat szenved ivóvíz hiányában.
A közönséges hámos lovak nyírása. Szer a nyulak gyümölcsfa rágásai ellen. Befagyott szivattyúk. Szer a fa-szű ellen.

Előfizetési felhívás

az

„ERDÉLYI GAZDA“

általános mezőgazdasági hetilap

1892-ik évi folyamára.

Uj év elején állunk. Reménnyel tekintünk ismét a jövőbe.

Az erdélyi gazdasági egyesület továbbra is megajándékozta bizalmával az *Erdélyi Gazda* szerkesztőjét s ezt jövőre is meghagyta kiadásában.

Kettős és pedig nem könnyű föladata ró ez a szerkesztő vállaira ezután is, úgy, mint a múlt évben: táplálni és fejleszteni szellemileg és föntartani anyagilag.

Mi erőnkhez képest ezután is elkövetünk mindent, hogy az *Erdélyi Gazdát* minden értelemben színvonalon tartsuk és bizunk Erdély művelt gazdaközönségében, hogy saját é-dekeit fölfogva, önzetlen vállalatunkat úgy szellemi, mint anyagi támogatásban részesítendik.

Az *Erdélyi Gazda* iránya ugyanaz leend, mint volt a múlt évben: *kiválóan gyakorlati* és felöleli a mezőgazdaság minden ágát.

Előfizetési ára:

egész évre 4 frt.

fél „ 2 „

Mutatvány-példányokat megkeresésre, egy egész hónapon át, készséggel és ingyen küldünk.

Kérjük az előfizetéseket mielőbb megtenni, hogy a nyomtatandó példányok iránt tájékozva legyünk.

Együttal arra is kérjük t. olvasóinkat, hogy ismeretkörükben lapunkat ajánlani s részére uj előfizetőket szerezni sziveskedjenek. mert az anyagi eszközök gyarapodásával emelhetjük ennek beltartalmát.

Az Erdélyi Gazda
kiadóhivatala.

Még néhány megjegyzés a szövetkezetekről.

Az Erdélyi Gazdasági Egyesület Igazgatóságához annak idején benyújtott s a gazdasági egyesület reformálására vonatkozó ajánlatomat, valamint az általam összeállított mezőgazdasági hitelintézetek — és fogyasztási szövetkezeteknek és egy mezőgazdasági központi szövetkezeti banknak alapszabálytervezeteit, egy e célból kiküldött bizottság, az Erdélyi Gazdasági Egyesület elnöke, Szabó József ur elnöklété alatt, múlt évi december 12—16-ig tárgyalás alá vette és némi változtatásokkal el is fogadta.

Miután most már az Erdélyi Gazdasági Egyesület Igazgatósága ezen ügyekre vonatkozólag határozatot fog hozni, szükségesnek tartom az egyleti szervezetre vonatkozólag, úgy a mint az az itteni vidékre tervezetett, néhány észrevételt tenni.

A mennyire nem tagadható, hogy Magyarország legfontosabb ipara, a mezőgazdaság, hitel tekintetében nagyon gyengén áll: éppen annyira elismerést érdemel az Erdélyi Gazdasági Egyesület, mely oly behatóan foglalkozik e kérdéssel, hogy segítsen a bajon.

A mezőgazdaságnak elméleti és gyakorlati emelésére egyesületek léteznek A nagyban való üzlet előnyeinek kihasználására, mezőgazdasági szükségletek, gépek stb. beszerzésére, valamint némely mezőgazdasági termékek eladására és olcsóbb mezőgazdasági személyi hitel megteremtésére egyesek ereje nem elegendő; erre szövetkezetek és társulatok szükségesek.

A mezőgazdasági egyleti életre vonatkozólag feltehető, hogy az ajánlott kerületi bizottságok, valamint vidékünk összes egyleteinek tervezett szövetkezete oda fognak hatni, hogy az egyleti élet bizonyos mértékben felviruljon.

A természeti gazdálkodásról a pénzgazdálkodásra való átmenet a mezőgazdaság fejlődésére tagadhatatlanul nagy és káros behatással volt.

Régebbi, egyszerűbb viszonyaink közt már úgy szólván biztosítva volt a mezőgazdaság üze-me, ha valakinek bizonyos mennyiségű hold földje volt; de ma az lehetetlen, ha nincs e célra üzleti tőkénk.

Gazdáink nagy részének azonban ma még nincs meg a szükséges tőkéje s földjeit adósság terheli; a mig pedig idegen tőkével dolgozik valaki, addig kamatot is kell fizetnie.

A földművelő viszonyai különböznek a kereskedő és az iparos viszonyaitól, a kik olcsóbb és elegendő hitelt élvezhetnek s némi bizonyossággal számíthatnak tartozásbeli kötelezettségeik teljesítésére.

A földművelés egészen más viszonyok közt van. Nemcsak az időtől függ, hanem egyéb körülményektől is, valamint oly áráktól, melyeket nem is maga szabhat; végül függ az aratás eredményétől is.

Sok évi fáradságos munka eredménye gyakran nagyon kétes, s minél mostohábbak a viszonyok, melyek fölött a gazda nem is uralkodhatik, annál kevésbé élvezheti az annyira szükséges hitelt.

A vidéken vannak ugyan takarékpénztárak, melyek hiteleznek és részvényeseiknek nagy osztalékot szoktak biztosítani; de ezen intézeteknél a követelt kamat oly nagy, hogy az adott hitel korántsem lehet áldásos.

A gazdának tehát mezőgazdasági célokhoz nélkülözhetlen személyi hitelért oly intézetekre van szüksége, melyek állandóan a mezőgazdaság szolgálatában álljanak; mely intézetek ügyviteli szabályai megengedik, hogy a kölcsönöket részletekben lehessen visszafizetni; mely intézetek kamatai a bank kamatlábaéhoz képest nem igen nagyok és melyek főképp gazdák által vezetettek.

Ezeknek a mezőgazdasági pénzüintézeteknek meg van az az előnyük is, hogy a fennálló takarékpénztárak tőkéit inkább lehet kereskedelmi és ipari célokra fordítani.

Éppen annyira szükségesek a gazdák számára a fogyasztási szövetkezetek, melyek által a gazdák maguknak a nagyban való üzlet előnyeit, a szükségletek bevásárlásánál és terményeik eladásánál biztosíthatják Végül a fogyasztási szövetkezetek s különösen ezeknek központja által biztosítva lehet a gyümölcsnek ésszerű értékesítése is, mire nézve a határozatokat az ügyviteli szabályzat fogja tartalmazni.

Miután a fogyasztási szövetkezetek alapszabályaiban nemcsak a mezőgazdasági szükségletek beszerzése, hanem a termények eladása is ezen szövetkezetek céljául tüzetet ki, a gabona értékesítését sem kell szem elől téveszteni.

A vetni való gabonával és bizonyos magvakkal való kereskedés — a mezőgazdák által szövetkezetileg kézbe véve egy teljesen új — és a termelőkre bizonyosan nem hátrányos állapotot teremt.

Különösen vidékünk kiválólag alkalmasnak mutatkozik vetőmagvak termelésére. Így pl. babnak (paszuly) keresett árucikk. Az ország egyes vidékein olyan buza terem, mely jóság, nehézség stb. tekintetében a bánáti búzával vetekedik s a mi lóher magunk ép olyan kedvelt, mint akár a franczia.

A lóher magot termelőknél csak összekötésbe kellene lépniök a fogyasztási szövetkezetekkel, melyek a termelt lóhermagot összegyűjtik és a központba, tisztítás és eladás céljából beszállítanák, — s ekkor újból a központi banknak volna feladata, a megveendő termékeket, hitele segítségével, kifizetni.

Például hozhatjuk fel, a Schleswigholsteini fogyasztási szövetkezeteket, kiváltképpen pedig a prohteist termelőket, a kik ilyen szövetkezetekhez csatlakozva, terményeiket egész Németországban, Hollandiában és Oroszországban árusítják.

Igen messze vinne, ha e szövetkezetek szervezetét le akarnám írni; csak arra akartam rá-

mutatni, hogy mily általánosan kiterjeszthetik a fogyasztási szövetkezetek működésüket a legkülönbözőbb irányba is.

Egyes termelő sohasem érheti el kereskedelmi tekintetben azt, a mit egy szövetkezetiileg összeköttetésben álló vidék elérhet.

Az egyes beszüntetheti az üzletet; a szövetkezet azonban megifjodik tagjai száma által s tartós, áldásos intézmény marad.

De már az első jó minőségű, tiszta vetőmag beszerzésére legalkalmasabb közvetítő a fogyasztási szövetkezet, melynek segítségével állnának a hitel-szövetkezetek s lehetővé tennék, hogy az egyes termelő is, a hitel segítségével, beszerezhesse magának az első vetőmagot.

A mezőgazdasági fogyasztási egyletek szervezete megkívánja, hogy az áruk gyorsan kerüljenek az előállítótól a fogyasztóhoz.

A mezőgazdasághoz szükséges cikkek beszerzését illetőleg a gazdáknak. élniök kell azon előnyökkel, hogy egyenesen összeköttetésbe lépjenek a nagykereskedővel és a termelővel; valamint az ipar-szövetkezetek is az iparukhoz szükséges nyersanyagokat illetőleg már régóta élvezik ezen előnyöket.

Némelyek azt állítják, hogy e célra tömerek összegekre volna szükség, ez azonban nem áll.

A szövetkezeti élet mindenek felett helyes szervezést igényel, s e helyen akarok röviden rámutatni, miképpen terveztem e szervezést.

Felállítandók:

1. takaré- és hitel-szövetkezetek, falvakon, járásokban vagy egész megyék számára; éppen így 2. fogyasztási szövetkezetek.

Ha az egyes szövetkezetek vagyona nem volna elegendő a tagoktól kívánt hitel kielégítésére, akkor

3. a mezőgazdasági központi szövetkezeti bank volna arra való, hogy a szövetkezetnek, mint olyannak, a szükségelt összeg erejéig hitelezzen.

A fogyasztási egyletek csak készpénzért vásárolnak s ezt megtalálják a hitel-szövetkezetnél; egyes hitelképes birtokosok egyenesen a központi bankkal léphetnek összeköttetésbe, ha ennek részvényesei.

A kolozsvári fogyasztási szövetkezettel összeköttetésbe hozandó központi vásárlási és eladási állomás feladata leendő, a megrendeléseket és eladási jelentéseket összegyűjteni és az egyes fogyasztási szövetkezeteket tanácsokkal és segítséggel támogatni, különösen pedig jó áruk beszerzését kieszaközölni. Támogathatja ezt a helybeli vegytani kísérleti és magvizsgáló állomás

A megrendelések és ajánlatok összegyűjtése által, a fogyasztási egyletek-tagjaiknak a legolcsóbb szállítási árakat biztosíthatják, a mi oly előny, melyet ismét csak többek egyesülése hozhat létre.

De mind a hitelre, mind pedig a fogyasztásra külön szövetkezetekre van szükség, s ezeket meg kell alapítani. Nagy hiba volna, ha mindezen célokra csak egy szövetkezetet akarna valaki alapítani s még nagyobb hiba volna, ha ezen szövetkezet hatáskörét igen nagy területre akarná kiterjeszteni

Németországban pl több ezer szövetkezet létezik különböző célokra, támogatva a különböző vidékek számára fennálló számos központi bank és központi vásárlási állomás által.

Magyarországon létezik egy szövetkezet, mely nemcsak a fogyasztás, hanem a hitel céljából is alapított. Van körülbelül 170 tagja 266 drb. 100 frtos részvényel, összesen tehát 26,600 frt vagyonnal.

Azonkívül a tagok még 200 frt erejéig felelősek.

Ha itt 50—200,000 frttal alapítunk az egyes szövetkezetek számára egy központi bankot, s oda törekedünk, hogy hitel-szövetkezetek és fogyasztási egyletek keletkezzenek, akkor ezek az intézetek bizonyára meg fognak felelhetni a mezőgazdaság követelményeinek.

Legyen szabad a szövetkezetek felelősségére vonatkozólag még néhány megjegyzést tennem.

Ami a központi szövetkezeti bankot illeti, részvényekkel való alapítását terveztem, mivel ez a mód Németországban is jónak bizonyult.

A részvénytőke megállapítása által megte-remtett biztonság, üzletszerű vezetés mellett, nem csökkenhet könnyen, a nagyobb bankok pedig nehezen adnák meg egy ily központi hitelintézetnek a kívánt hitelt, ha ez az intézet korlátolt felelősség mellett alapították; korlátlan felelősséggel azonban szövetkezetek számára központi hitel-intézetet alapítani nem lehet.

Németországban előbb keletkeztek a takaré- és hitel-szövetkezetek s a szövetkezetek számára felállítandó központi hitel-intézetek szükségessége csak később nyilvánult.

A más helyeken szerzett tapasztalatokra támaszkodva, tervbe vétetett, előbb a központi intézetet megalapítani.

A mezőgazdasági központi szövetkezeti bankhoz aztán azonnal csatlakozhatnak a keletkezendő vidéki szövetkezetek, melyek e banknál szükség esetén megtalálják szövetkezeti tagjaik számára a kívánt hitelt; azonkívül e bank az egyes hitel- és fogyasztási szövetkezeteknek fizetési és kiegyenlítési helyéül szolgál.

A mi a községekben és járásokban s illetőleg megyékben a hitel-szövetkezetek felelősségének formáját illeti, legalkalmasabb a korlátlan felelősség formája, mert csakis a legnagyobb biztonság mellett bírhat a szövetkezet kellő hitellel.

Csak korlátlan felelősség mellett fennálló szövetkezeteknél engedhető meg, hogy minden szövetkezeti tag részvényes lehessen.

De ha korlátolt felelősséget veszünk fel, akkor a hitel is korlátolt.

A tagok kezeskednek a szabályzatban megállapított legnagyobb kezességi összeg erejéig.

Ha egy szabályzatban pl. ki van mondva, hogy az üzleti részvény 25 frt, akkor a szövetkezeti tag, a kezességi kötelezettség megállapítása szerint, 50 vagy 75 frt erejéig kezes. Ha aztán valamelyik tagnak több részvénye van, természetesen oly arányban kezes is.

A fogyasztási szövetkezeteknél általánosan el van terjedve a korlátolt kezességi kötelezettség.

A néhány községünkben, magyar és szász tagokból álló hitel-szövetkezetek mind korlátlan kezességi kötelezettség (felelősség) mellett vannak alapítva, valamint a németországiak nagy része is.

A német mezőgazdasági szövetkezetek által Hildesheimban 1889 július hó 17. és 18. napjain tartott ötödik egyesült közgyűlés határozatairól szóló tudósításból kivehető, hogy a korlátolt és korlátlan kezességi kötelezettség nagyon alaposan tárgyaltattak, s oly férfiak voltak jelen e tárgyalásokon a kik évek hosszú során át igazgattak szövetkezeteket.

E közgyűlésen a következő határozatokat ajánlották:

1. Községi hitel intézeteknél csakis a tagok korlátlan kezességi kötelezettsége alkalmazható. Minden más kezesség károsan hat a hitelezők biztonságára s így a szövetkezet hitelére is.

2. Ujjonnan alapítandó mezőgazdasági fogyasztási — egyletek, — bevásárlási és elárúsító-szövetkezeteknél, a kezességi összeg nagyságának kellő megállapítása mellett, alkalmasnak tekintendő a korlátolt kezességi kötelezettség, habár a korlátlan kezesség itt is ajánlatosabb.

Az első pontot elfogadták, a másodikat azonban következőleg szövegezték:

„A korlátolt kezességi kötelezettség felvétele, a kezességi összeg nagyságának kellő megállapítása — és a körülmények megvizsgálása mellett, célszerűnek látszik ott, hol egyes esetekben különösen helyi vagy üzleti okok kívánják meg.“

A korlátlan kezességi kötelezettség ellen is többen felszólalnak, azt állítván, hogy beálló csőd alkalmával a szövetkezet valamely hitelezője bárkit beperelhet, a mi az 1875. évi XXXVII. teikk. 232 §-a szerint nem áll.

Az alapszabályok szerint pontosan vezetett ügyvitel mellett és azon körülménynél fogva, hogy a számlákat és a könyveket a központi bank, vagy a szövetség ellenőre időnként átvizsgálja, feltehető, hogy a csőd veszélye annál is inkább elhárítható, mivel egy ily szövetkezet üzletének természeténél fogva mindig nagy elővigyázattal fog eljárni.

Megjegyzendő még, hogy korlátlan kezesség melletti szövetkezetek adóslévre is hitelezhetnek, a mit a korlátolt kezesség melletti szövetkezetek nem tehetnek meg.

Különbözik nem főleg az említett közgyűlés ama határozatait is felemlíteni, melyek hitel-szövetkezetekre stb. vonatkoznak.

1. A német gazdasági szövetkezetek egyesülése elismeri a hitelszövetkezetek fontos voltát a többi szövetkezetek közt.

2. Ezek érdekében szövetkezeteket kell létesíteni, melyek a többi szövetkezeteket is támogatassák.

3. Ezek érdekében, pénzkiegyenlítési helyekül, központi hitel-intézeteket kell létesíteni, melyek a többi szövetkezeteket is támogatassák.

4. Ellenben nem felel meg a szövetkezeti törekvések alapelveinek, hogy takaré- és kölcsön-pénztárak hosszabb ideig, mint fogyasztási egyletek is működjenek.

Ezen alapelvek szerint állítottam össze ennek idején az alpszabályokat, s mivel nálunk még kevés szövetkezet létezik, egészen helyes volt, előbb a központi szövetkezeti bank megalapítására gondolni s nem várni, míg szövetkezetek alakulnak. Németországban csak akkor mutatkozott ily központi intézetek szükséges volta. miután kitűnt, hogy ezek olyan helyeken, a hol már régebb is léteztek, mennyire üdvösöknek bizonyultak.

A más helyeken szerzett tapasztalatok alapján, az itt észlelt eljárás teljesen igazolható.

Azon reményemnek adok kifejezést, hogy az itt megírt magyarázatok eredménye az lesz, hogy mindenféle hitel- és takaré- , valamint fogyasztási szövetkezetek is fognak létesülni, a mezőgazdasági körök csatlakozni fognak ezekhez s ezen intézmények jótékony hatásai bizonyára nem fognak elmaradni.

Kolozsvárt, 1892. Január hóban

Gróf Schweinitz Gyula.

A humusról.

Bár a humus (korhany) e század kezdetétől fogva majdnem folyton tanulmány és vita tárgya volt, hatását illetőleg még sem tudtak végleges megállapodásra jutni. Azonban Dr. A. B. Frank újabban végzett vizsgálatait, (melyek eredményeit a „Lehrbuch der Pflanzenphysiologie“ című munkájában tette közzé) azon reménnyel kecsgetnek, hogy a humusnak a növényéletre gyakorolt befolyása rövid idő múlva minden oldalról meg lesz világítva.

Mielőtt Frank fentemlített kísérleteire térnék át, nem lesz fölösleges azon nézeteket röviden felsorolni, melyek a humus hatásáról különböző időszakokban általánosan el voltak fogadva.

E század elején a Thaeer-féle humustheoria volt az uralkodó. Thaeer a humust tartotta a növények egyedüli tápanyagának. Szerinte azon talaj a legjobb, mely a legtöbb humust tartalmazza.

E nézet helytelen voltát idővel belátták, s Liebig föllépésével a humustheoria hanyatlott.

Ez időszakban ismerték fel az ásványi anyagok mezőgazdasági fontosságát, a humus pedig megszünt fontos tényező lenni.

Később ismét észrevették, hogy az ásványi anyagok mellett a humus is gyakorol kedvező befolyást a növények fejlődésére. Így keletkezett a jelenleg még általánosan elfogadott nézet, mely szerint a humus nem képez ugyan direct növényi tápanyagot, de kedvezően befolyásolja a talaj fizikai tulajdonságait, előmozdítja az absorptiót és az elmállást.

Frank nem elégszik meg ezzel, s egy lépéssel tovább menve, ez utóbbi nézet ellenében azt állítja, hogy a humus direct növényi tápanyag.

Egyes kísérletekkel már azelőtt is bebizonyították, hogy a chlorophyllt tartalmazó növények némely szerves nitrogén-vegyületeket oldataikból fölvesznek. Meggyőződtek arról is, hogy néhány erdei fa, humusmentes talajban, kellő

mennyiségű ásványi táp-só jelenlétében sem bír fejlődni, míg humusdus talajban szépen diszlik.

Csak hogy ezen fák (péld. a bükk) a humuszt indirekt uton, a gyökérbe hatolt apró gomba közvetítésével veszik fel, s így nem bizonyítják a humus közvetlen tápanyag voltát

Hogy tehát a humus közvetlen fölvetélt bizonyítsa, Frank a következő kísérleteket hajtotta végre:

A kísérleteknél használt humustalaj egy részét vizgőzzel kezelte, a másik részét eredeti állapotában hagyta meg. Ezen talajokkal egyenlő nagyságu edényeket töltött meg és azt tapasztalta, hogy a vizgőz-járta talajban a csillagfürt, zab és repa bujábbban fejlődött és nagyobb termést adott (a csillagfürt 4 növénye 55 g. termést, a zab 5 növénye 403 g. termést, 18 virágzó szárt (a csillagfürt magot hozott), mint az eredeti talaj (a csillagfürt 4 növénye 15.5 g. termést, a zab 5 növénye 24.2 g. termést, 8 virágzó szárt és 272 magot hozott).

A terméstöbbletet annak kell tulajdonítani, hogy a vizgőz a talaj alkotórészeit oldhatóvá s így a növények által könnyebben fölvehetővé tette. —

E felfogás mellett az is bizonyít, hogy 30 g. vizgőz-járta lápos talaj 0.268 g. oldható anyagot adott, míg ugyanoly mennyiségű eredeti talajból csak 0.109 g. oldható alkotórészt szolgáltatott

Már most az a kérdés, hogy a fenti kísérleteknél a terméstöbbletet a talajban oldhatóvá vált ásványi anyagok, vagy a szerves anyagok okozták-e?

A gombák közvetítő szerepe ki van zárva, mert a forró vizgőz e szervezeteket tönkre teszi.

Frank a fölvetett kérdést akképp oldotta meg, hogy a vizgőzzel kezelt humustalajt vízzel kilugozta. Ezen oldatot két részre osztva, az egyik részt közvetlenül használta, a másik részt bepárologatás után elégette. Az így nyert hamut vízben oldotta. Ezen két oldattal öntözött homokba vetett zabot A hamuoldattal táplált zab kisebb termést (10.1 g.) adott, mint a másik (szerves anyagot tartalmazó) oldattal kezelt (27.5 g.).

Ezzel be volt bizonyítva, hogy a talaj szerves anyagai okozták a terméstöbbletet.

Még hozzá teszem, hogy humusmentes vagy szegény talajoknál a vizgőzzel való kezelés nem adott nagyobb termést, mint az eredeti talaj.

Ezek alapján tehát — legalább egyelőre — elfogadhatjuk Frank nézetét, mely szerint a humus *direct növényi tápanyag*. (Magy. Dohányúság.)

Frerzl János.

A gyümölcsfa-tenyésztő kötelességei fái irányában ezek tenyésztési szünete alatt.

Kevés gyümölcsfa-tenyésztő van, a ki nem azon ferde és fonák nézetben volna, hogy a gyümölcs-szüret befejeztével a gyümölcsösben minden munka szünetelhet. Pedig ez nagyon téves és a jövő károsodás csirait magában rejtő felfogás, mert a ki gyümölcsfáinak termékenységét a jövőre nézve is biztosítani óhajtja, annak a fák téli álma tartama alatt, t. i. a levelek lehullásától a tavaszi rügy-fakadásig terjedő időközben annál kevésbé szabad kezeit tétlenül zsepre dugnia, minthogy egy némely munka, — különösen bizonyos kártékony, gyümölcsfapusztító rovarok irtása csupán ezen időszakban végezhető sikert biztosító eredménnyel.

Legkivált áll e szabály az idősebb fákra nézve, hol az elhaló kéreg u. n. kéregvakarókkal, vagy egyéb ezélszerű eszközzel, de mégis óvatosan, s az alatta ujonnan képződő kéreg megsértése nélkül eltávolítandó

Ha tisztogatás közben a törzsön, vagy az erősebb ágakon sérült, korhadásnak indult, vagy fenécsődő sebekre bukkanunk, ezeket egész az elevenig ki kell vágnunk és az így támadt új sebeket finom homok, vagy szitált hamuval sűrített fakátránnyal, avagy meszpéppel be kell tapasztanunk. Azután az egész törzset végig higitott

mészszel, (u. n. mésztejjel) kenjük be, melyhez egy kevés terpentint (50 liternyi meszes vízre egy liternyi számítva) és egy maroknyi konyha vagy marhasót vegyítünk, mely utóbbi a pusztító férgek petéinek kiirtására szolgál; — vagy pedig szalmátlan marhatrágyát és vért keverünk a higitott mészbe. Ezen keverék nemcsak a kártékony rovarok petetelepeit pusztítja el, hanem megóvja fáinkat a kéreg felrepedésétől és a fagyási sebektől is. Ez utóbbiak ugyanis akkor támadnak, midőn január és február hónapban a napsugár behatóan öszpontosulnak a barna fakérgen, miáltal a nedvkeringést életre keltik, mozgásba hozzák, működését megindítják; — ha ezután az ilyen verőfényes napokra hideg éjszék következnek, a fa nedve megfagy s előállnak a fagyási sebek. A fakéreg ezen tulságos átmelegedése megakadályozására szolgál tehát a mésztejjel való bemázolás.

A fiatalabb gyümölcsfák tüske, nád vagy fenyőgalyakkal való bekötözése a nyulak kártételeit akadályozza meg. — Tudjuk, hogy az ujonnan ültetett fák nagyrésze a nyulak martalékává szokott esni, mert a nyulragott fák sebei nagyon nehezen gyógyulván, az ilyen megsérült fák többnyire elpusztulnak. A nyulak távollétására szolgáló, — s mondhatni csaknem egyedüli biztos szerként ajánlható a fák kérgének a tél folyamán avas szalonnabőrkevel való többszörös bedörzsölése, miáltal e veszedelmes elleneségeket leginkább távol tarthatjuk, — még a sodronnyal való bekerítés és a fákra aggatott papiros vagy rongdarabok, mely utóbbiak a nyulak elrezzentését célozzák, — sem bizonyítottak oly biztos szernek, mint amaz; mert nagy havazásoknál az alacsony sodronnykerítés céltalan (a magas meg költséges), — a papiros zörgését és a szélből lengetett rongdarabokat pedig végre is megszokják és fel sem veszik.

Egy másik szintén fontos teendő a gyümölcsösben a tél közvetlen beállta előtt a földnek a fatövek körüli felásása, — mert ez által a fagy következtében számtalan fereg semmisül meg, — másrészt pedig a levegő és nedvességnek a gyökerekre való behatása nagyban elősegítettik, s a földben levő tápanyag felszívódása lehetővé tétetik.

A nagy hideg beálltával a fák koronáinak tisztogatását és ritkítását is elvégezhetjük. Ez a gyümölcsfa ápolása körüli műveletek legfontosb-jainak egyike, s különös figyelmet és szakismeretet igényel, mert ez által kell a faképződés és gyümölcstermés közötti egyensúly fentartása tekintetéből a kellő középutat megállapítani. A mennyiben a levegő és világosság a gyümölcstermő rügyek képződésére nézve a legfontosabb tényezők, ezeknek a fa koronája belsejében levő galyakra is jótékonyan kell befolyjniok s hatniok, ez pedig csak úgy érhető el, ha a fa koronája ritkítása által, amazok behatása lehetővé tétetik és elősegítettik, miért is minden haszontalan ág eltávolítandó; nevezetesen:

- 1-ör az egymást keresztező,
- 2-or a sűrűen összenőtt és a korona belseje felé törekvő,
- 3-or a mélyen lecsüggő s akadályul szolgáló ágak és végre
- 4-er minden elhalt, kiszáradt csonk, ág és galy. —

Az ágak és vastagabb galyak eltávolításánál ügyelnünk kell arra, hogy azok közvetlenül a szembeszökőleg és világosan észrevehető ággyűrűk fölött vágassanak el, mert csak így mehet végbe a vágási sebek biztos és gyors beforradása; — magától értetődik, hogy a fűrészelés okozta sebek éles-késsel simára metszendők és faviasszal, vagy a fentebb jelzett kátránykenőccsel mázolandók be.

Ha a netalán tán korai és erős fagyok ezen munkában akadályoznának bennünket, akkor más, szintén igen fontos teendőt végezhetünk: nevezetesen föl kell keresnünk a sárga-faru gyapjaslepke, (*Porthesia chrysorrhoea*) a galagonya-lepke, (*Pieris crataegi*) és a gyűrűs pohók (*Gastropacha nenustria*) petéit, s fáinkat tavaszi pusztításaik ellen jó eleve legalább némileg biztosítanunk; — a két előbbi a falevelek felső nagy hátlapjaira rakja le petéit, ezeket azután összegöngyölgetvén,

szívós szálakkal a galyakhoz erősíti, úgy, hogy fészkeik a lombtalan fákon könnyen feltalálhatók; ellenben a gyűrűs pohók petéit apró gyöngyökhöz hasonló gyűrűalakban a vékonyabb galyakra rakja le, melyek ilyenkor szintén könnyen felismerhetők lévén összegyűjtésük és elégetésük könnyű szerrel eszközölhető. — Így tehát télen kevesebb nehézséggel jár elpusztításuk, mint tavasszal, midőn a kikelt hernyókat egyenkint kell összefogdosnunk.

Az araszoló lepke (*Cheimatobia brumata*) elszaporodása és pusztításai meggátlására nagyon ajánlatos a fatörzsek kerületének már fentebb is jelzett öszszel való felásása, valamint a mésztejjel bemázolt törzseknek-ragadós enyves papír gyűrűkkel való s októberben eszközözendő bekötözése, mely praeventív intézkedés lehetőleg alatt, — közel a fa tövéhez alkalmazandó s időnként — az enyv ragadosságának csökkenésével megújítandó.

A gyümölcsfák trágyázása is a tél folyamán (novembertől márcziusig) foganatosítható előnyösen. Nagyon jó és hátékony trágyát szolgáltatnak a minden háztartásnál feltalálható ürögdrök, melyeknek trágyául használandó higitott tartalmához a faképződéshez szükséges és fontos szerepre hivatott kali-tartalom fokozására minden 20–25 liternyi trágyaanyagra még egy maroknyi fahamut, vagy csontlisztet keverünk.

Ha gyümölcsfáink iránti tartozás eme kötelmeinknek ily módon lelkiismeretesen megfelelnünk, biztosan számíthatunk ápolójaink hálájára, s ritkán fogunk reményeinkben csalódnani, ha csak egyéb elemi csapások nem zavarják meg a rendes egyensúlyt.

Az amerikai szőlőfajták viselkedése nálunk.

Az amerikai szőlőfajtákkal nálunk tett tapasztalatokról, illetőleg arról a kérdésről, hogy az amerikai szőlőfajtákkal, mint direkt termőkként, vagy mint alanyokkal, milyen tapasztalatokat tettek az utolsó években, Molnár István, országos gyümölcsészeti miniszteri biztos és a budai vinczellérképző-intézet igazgatója következőképp nyilatkozik: A legutóbb lefolyt 10 esztendőben az amerikai direkt termő szőlőfajtákkal nálunk következő tapasztalatok tétettek.

1. *Jacquez*. Délibb vidékeken, melegebb helyeken bármilyen meszes, márgás talajban kitünően diszlik, rendkívül termékeny és borának semmiféle mellékíze nincs, a belforgalomban közönséges asztali, vörös bornak, továbbá világos színű vörös borok festésére és cognac főzésre igen alkalmas.

2. *Herbemont*. Többnyire meleg, de a mellett atmoszféri lecsapódásokban gazdag éghajlat alatt és laza, vöröses színű, tehát nagyon vastartalmu talajokban diszlik. Borát piros bornak, nemkülönbön azonnal kiperéselve, (à la Champagne) fehér bornak is meglehetősen használják. Fehér bora hivatta lesz a jobb magyar asztali borokat pótolni.

3. *Cunningham*. Délre, melegebb fekvéseken, meszes, márgás talajban is kitünően diszlik, kitünő fehér bort ad.

4. *York Madeira* kevésbé meleg fekvésekben is érik, a talajban nem válogat, legfőlebb annyit kíván tőle, hogy se nagyon kötött, se nagyon meszes tartalmu ne legyen; laza, feketés vagy vöröses talajban legjobban terem. Borának eper-mellékíze van, mely csak többszöri lefejtés után tűnik el.

5. *Othello* szintén kevésbé meleg fekvéssel is megalégszik, meszes talajban kitünően diszlik; rendkívül termékeny. Gyümölcse, mint csemege-szőlő, már is kiviteli czikk, bogyoí szépek, nagyok s gyenge eperizük csak előnyükre válik. Bora meglehetősen jó, lefejtés után mellékizéből sokat veszít.

6. *Noah* az egyedüli fehér fajta meglehetősen nagy ellentálló képességgel; kevésbé meleg fekvéssel és meszes, márgás talajjal beéri; a muskotályra emlékeztető gyenge mellékíze van. Borát csemegeborknak is használhatni. Cognacot kitünően főznek belőle.

7 Következő fekete bogyoju fajták: Louisiana, Canada, Brant, Cornucopia, Black, Defiance, Secretary, Harwood, Elsimbourg, Black July, Eumelan, Cynthiana és Saint Sauveur, valamint következő fehér és piros bogyojuak: Triumph, Irving, Elvira, Taylor, Duchess és Printiss olyan fajták, melyek csakis a rájuk nézve legkedvezőbb talajnemekben ellentállók, mielőtt tehát ezeket nagyban kezdenék természetni, czélszerű volna, hogy kisebb kísérleteket tegyünk velük s ezek alapján határozzuk meg a nagyban való természetésre alkalmas fajtákat.

Fölvívás és kérelem.

Tanulmányozni szándékozván a nemes gesztenye tenyésztésének Erdélyben is föltalálható föltételeit, tisztelettel kérem föl mind ama birtokos társaimat, kiknek erre nézve biztos adatokról van tudomásuk, hogy velem közölni sziveskedjenek, hogy az erdélyi hazarészben

1. mely községben?
2. minő fekvésben?
3. minő talajban?
4. kinek a birtokában?
5. ki által? és
6. mely év közül ültetve?
7. hogyan kezelve?
8. milyen állapotban?
9. mily hozammal?
10. hány? és
11. milyen fajta nemes gesztenye törzs található?

Pontos feleleteket köszönettel, szakszerű leírásokat hálával fogadok; és igyekezni fogok azokat gondos tanulmányban közzé tenni.

Mi részben óhajtanám ezt még a folyó év márczius havának végéig meg tenni, hogy tapasztalataimmal már ezen év hasznára szolgálhassak. Kolozsvárt, 1892. január 14-én.

Dr. Nagy Mór,
városi tanácsnok.

Pályázat.

Az országos Magyar Gazdasági Egyesület az 1891. évi burgonyatermesnek kivált a felvidéken való csaknem teljes tönkremenetelére való tekintettel a burgonyabetegségeknek s az azok elleni védekezésnek tüzetes ismertetését kívánja s e végre Szemere Huba ur adományából 200 forintra kiegészített pályadíjat tűz ki oly mű megírására, a mely a burgonyabetegségeknek, főként pedig a burgonyarothadásnak (Phytophthora infestans) mibenlétét, keletkezését s annak okait s kedvező föltételeit, elterjedését s pusztításait kimerítően és szakszerűen tárgyalva, az ezen gazdasági baj ellen alkalmas védekezési módokat és eljárásokat (pácrolás, permetezés) ismeresse, de nem kevésbé tájékoztasson a fölül is, hogy a mivélsé, illetőleg termelési eljárások észszerű és modern berendezése megfelelő föld megmunkálás, fajta megválasztás, vetési, illetőleg ültetési rendszer, trágyázás stb által a baj kifejlődését és elharapódzását, mennyiben lehet meggátolni, vagy csökkenteni, végül pedig utbaigazítást adjon a megtámadott burgonya felhasználási módját illetőleg.

A pályadíjra csak oly önálló becű mű tarthat igényt, mely tudományos kísérletezésekre és gyakorlati tapasztalásokra alapítva felel meg a kérdésre, és a gazdaközönség által alkalmazható utbaigazításokat ad

A pályanyertes mű egyszeri kiadási joga az Országos Magyar Gazdasági Egyesületet illeti, mely esetben szerző a szokásos írói tiszteletdíjra tarthat igényt.

A pályázati határidő 1892. december 31-ike mikorra az idegen kézzel irt pályaművek jelítség levélkével ellátva az Országos Magyar Gazdasági Egyesület Igazgatóságához (Budapest, köztelek) beküldendők.

Budapest, 1892. január 13

Az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesület
Igazgatósága.

Kormányintézkedések.

Állatorvosi ismétlő tanfolyam. A budapesti m. kir. állatorvosi akadémián 1892. évi január 4. 19. (bezárólag) napjain folyó állatorvosi ismétlő tanfolyamra az Erdélyből jelentkezők közül a következőket vette föl a földmivélségi miniszter 50 fit utazási átalány engedélyezése mellett: *Havas Jakabot* (Háromszék m.), *Thuróczy Sándort* (Hunyad m.), *Duzsárdi Antalt* (Kolozs m.), *Csepregi Jánost* (Maros-Torda m.), *Bartha Eleket* (Szilágy m.), *Pál Jánost* (Udvarhely m.).

A tüdővész irtása, melyre most már kormányunk az állategészségügyi konvenczió következtében kötelezve van, kezdetét veszi. A földmivélségi miniszterium kebeléből választott nagy bizottság végzi a munkát Lipthay min. tanácsos, kormánybiztos elnökle alatt. A bizottság tagjai Klima, Kurecz, Zsich, Lucz, Liska, Leidl, Kondor állatorvosok. Az irtás Nyitramegyében veszi kezdetét, valószínűleg a privégei kerületben az ottani hatóságok közbenjöttével. A bejelentett beteg állatok lebunkóztatnak és becsértékük a tulajdonosnak megtérítetik. A gyarus állatok vágóra adatnak, az elért ár és a becsérték közötti különbözet pedig szintén az állam által fog megtéríteni. A földmivélségi miniszter budgetjének ismertetésénél megemlékeztünk, hogy a tüdővész irtására 50,000 fit van felvéve az 1892-ik évi költségvetésbe, mely összeg évről-évre addig fog ismétlődni, míg az irtás be nem fejeztetett. A tulajdonosokat figyelmeztetjük esután is arra, hogy a beteg állatokat mind jelentsék be, mert ennek elmulasztása esetében nemcsak kárpótlást nem kapnak a kiírtott állatokért, de még büntetésben is részesülnek

Szakirodalom.

Könyvismertetés.

„**Erdészeti Növénytan.**“ Irták Fekete Lajos és Mágócsy-Dietz Sándor, Rejtő Adolf közreműködésével. Az országos erdészeti egyesület Deák Ferencz-alapítványából 200 arannyal jutalmazott pályamunka. Kijadja az országos erdészeti egyesület. I. Kötet. Általános növénytan. 553 képpel. Budapest 1891.

Ha egy pillantást vetünk a multba, szomorúan kell tapasztalunk, hogy az összes tudományos növénytant tárgyaló önálló munkákban nagyon is szűkölködtünk. Emlékszem rá, midőn áttanulmányozva az isk. könyveket, bővebb növénytan után néztem, — hiába kerestem azt irodalmunkban; továbbá tény az, minél előbbre haladunk az időben, annál több igényt támasztunk a természettudományok tanítása körül — így tehát annál inkább kell örülnünk, ha végre akadnak férfiak, kik kellő készséggel, alapos körültekintéssel ráadták fejüket, hogy a magyar ifjuságnak a növénytant alaposan tárgyaló munkát irjanak s vele gazdagítsák irodalmunkat. A munkának ugyan szűkebb körű cím van adva: „Erdészeti Növénytan“, de ha azt átolvasgatjuk, tapasztalni fogjuk, hogy a növénytan kellő terjedelemben, elhagyva a tulterjeszkedést tudományunk mai színvonalán van tartva s így nemcsak az erdész, a gazdasz, a tanárjelölt találja meg benne a szükséges felvilágosításokat, hanem mindenki, ki a botanika minden csinja-binjával akar megismerkedni.

A munka I. köteté magában foglalja az általános növénytant és pedig az I. rész a növényanatómiát tartalmazza. A sejttan, a szövetekről szóló fejezetek oly alapos készütségre vallanak, mely megtudja válogatni a lényegest a nem lényegestől és kellő rövideggyel magyaráz a nélkül, hogy az által homályossá, — s egyszersmind behatóan a nélkül, hogy unalmassá válnék.

A 2. rész oly talpra esetten adja a szervismét, egyeztetve azt találon a szervek működésével, hogy bátran kimondhatom, miszerint ily szép összefüggést még más nemzetek hasonló irodalmi termékeiben sem leltem.

A szaporodási szervek összefüggésben a virágzó s nem virágzó növényeknél vannak előadva. A szerzők megtehették ezt, a mennyiben az I. részben bevezették már az olvasót a növényanatómiájába. A virágról, magról, virágzatokról szóló fejezetek tárgyalása ügyes és tapasztalt mesterekre vall.

A 3. rész tárgyalja a tudomány mai álláspontjából a növények élettanát; nagy gondot fordítanak a szerzők a növények anyag-cseréjére, azok növekedésére; a 3. 4. 5. szakasz ugyan leginkább az erdészeknek van szánva, mindazonáltal oly modorban, hogy azokból mindenki, ki növényekkel foglalkozik, bő tanulságot vonhat el.

Vége a 6. fejezet a fák betegségeiről és rendellenes képződményeiről szól. Mivel a munka főképen erdészeknek van szentelve, a fákat kellett a szerzőknek első sorban tekintetbe venniük; természetesen ép úgy szükséges az e fejezetben elősoroltakat tudni a fatenyésztéssel foglalkozó gazdaszoknak és kertészeknek is. Szóval ki a tudományos növénytan mai álláspontját összefoglalva ismerni kívánja, készséggel összeállított vezért nyer Fekete és Dietz derék munkájában. S míg egy részről üdvözljük a szerzőket, mint irodalmunk s tudományunknak nem csak uttörőit, de ezeknek hatalmas s derék munkáit, addig más részről tiszta lelkiismerettel ajánlhatjuk a botanika mai álláspontját megismerni óhajtó, művelt közönségnek a derék s minden ízében magyaros nyelvezetű munkát.

Selmeczbányán, 1892. jan. 12.

Dr. Cserey Adolf,
lyc. tanár.

Rövid szakközlemények.

— **A trágyalé tudvalevőleg sok ammoniak légenyt és aránylag kevés villanysavat tartalmaz,** már pedig a villanysav hiánya azt okozza, hogy a szalma és a levél a szem és a gyökér rovasára fejlődik. Sok északnémet gazdaságban ezért villanysavat tesznek a trágyalébe és úgy találták, hogy ez a trágyalé rendkívül előnyös, olyan termék, melyhez képest a régi termékek igen szerények. Miután folyékony villanysavat nem lehet mindig kapni, czélszerű a trágyalégödörbe köbméterenkint 2 kilogr. 50%-os kénssavat tenni, a mely ilyen alakban nem veszélyes és nem okoz égési sebeket; ezt a kénssavat 1 kilogr. 12 - 18%-os superphosphattal keverik és úgy csöpögtetés után a gödörbe. A becsöpögtetés után a gödör egész tartalma erősen összekeveredik; a leülepedett anyag feloldódik és az egész ki lehet szivattyuzni; a lének illó szénssavas ammoniakja a beöntött folyadék által villany- és kénssavas nem-illó ammoniakosvá változik; a szénssav hozza mozgásba a folyadékot; a villanysavas ammoniak tudvalevőleg igen jól táplálja a növényeket. Az így kezelt lé a réteken és mezőkön elveszti az ammoniak hátrányos tulajdonságait és mint „tökéletes“ trágya javítja a széna minőségét és mennyiségét, továbbá a gabonánál a szemek fejlődését. A kertészeteknek a főzélékek — ezen kezelés mellett — kétszeres termést adnak és emellett a minőség is nagyon javul. Ott, a hol nem lehet folyékony phosphorsavat kapni, ott a superphosphat vagy a Thomas-salak liszt is nagyban fokozza a termelést, ha négyszögmetenkint 50 - 80 grammot használunk.

— **Milyen sertéseket tenyészszünk?** Mennél mélyebb és teltebb a sertés hasi része, mennél szélesebb és hosszabb a háta és mennél nagyobbak a sonkák: annál könnyebben fejlődik és hizik a sertés és annál jobban kifizeti magát a sertéstartás. Ilyen testméretek mellett a sertés fiatal korában éppen olyan gyorsan fejlődik, mint a mely gyorsan hizik meg a tulajdonképeni hizlalási időszak alatt. Míg a rövid keskeny háttal, magasra húzott hassal és lapos czombokkal ellátott fajták csak 2—2½ éves korukban hizlalhatók, — és hizlalásuk akkor sem lesz olcsó — addig az említett jelleg mellett sokkal kevesebb takarmánnyal, 12-16 hónapos korukban a jobb fajta sertések teljesen kihizlalva hozhatók piacra.

Vegyes közlemények.

— **Gyászír:** A kassai m. kir. gazdasági tanintézet tanári testülete mély megilletődéssel jelenti *Stollár Gyula urnak* a kassai m. kir. gazdasági tanintézet rendes tanárának, Kassa sz. kir. város törvényhatósági bizottsági tagjának 47 éves korában f. hó 13-án, délután 1/2 órakor történt gyászos elhunytát. A boldogultban a gazdasági tanügy és a gazdasági szaktudományok egyik fáradhatatlan szorgalmas munkását veszti el. Nyugodjék békében!

— **A vetések állása és a mezőgazdasági állapot** decz. 28. jan. 9-ig. Az őszi vetés meglehetősen jól kelt, bár nem eléggé bokros; a melegebb időjárás következtében a vetések helyenkint sokat szenvednek. A hó legtöbb helyen ismét elolvadt. Takarmányban nincs, szalmában azonban néhol hiány van, több helyen pedig panaszkodnak, hogy a burgonya rothad.

— **A vadállomány télen sokat szenved** ivóvíz hiányában. Olyan víztartó készítése tehát, melyben a víz legalább egy ideig a befagyás ellen megóvható, ép annyira fontos kérdés a vadvédelem szempontjából, mint az etetőhelyek felállítása. Grunnert vadász a D. Jägerzeitungban ír le egy olyan módot, mely egyszerűsége mellett jónak is látszik, s melyet a nevezett állítólag sikerrel is használ. Kiválasztva az alkalmas helyet, egy vagy másfél méter mély, ugyanolyan széles és úgy 3 méter széles gödröt ásunk, s fenekét jó vastag réteg tiszta lótrágyával fedjük be, vigyázva azonban arra, hogy a trágya ne darabosan kerüljön a gödörbe, hanem egészen összezsúrolódva. A lótrágya-réteget éppen olyan vastagon tölgylevéllel vagy egyéb leveles lombbal takarjuk le s az egészet lehetőleg egyenletesen letiporjuk. Néhány nap múlva, mikor a trágya már magától is még jobban összeroskadt, ismét letiporjuk, azután a gödörbe éppen beleillő vízhatlan ládát helyezünk föléje, s az oldalt maradó hézagokat lehullott fenyőlombbal s előlött erősen betömődött földdel töltjük ki. A trágya szétbomlása közben az erélyes kémiai működésből keletkező hő annyi meleget ad a tartóba öntött víznek, hogy az Grunnert szerint erősen 3–4 hétig is eláll a nélkül, hogy befagyjon. A mi azonban a téli etetőket, illetve magát a téli vadetést illeti, ez nem mindenütt és mindig jár a legjobb eredménnyel, különösen nem, ha a vadakat tulnyomóan vagy kizárólag száraz takarmánnyal tartjuk. Egy schwarzwaldi erdőbirtokos éppen ezt mondja, hogy száraz takarmánnyal etetés után vadjai nagyobb számban hültek el, mint a mikor etetőket fel nem állított. Abban lehet az oka ennek, hogy a száraz takarmány evése után a vadakban nagy szomjuság támad, melyet nem képesek azzal a vízmennyiséggel ellátni, a mit telen a hó nyalása után vehetnek magukhoz, s ez a víz, meg az is, a mit esetleg be nem fogyott forrásból ihatnak, nagyon hideg, szomjan és gyorsan élvezve tehát egészséges nem lehet. Az schwarzwaldi erdész a száraz takarmánnyal tartás helyett, vagy legalább a mellett igen czélszerűnek tartja az erdőben gyakran úgy is csak gyomot képező lágy fanemek döntését. A mit egy két rosszul fejlődött fenyővel is megtölteni lehetne; a zsenge hajtásokon a vékonyabb ágak husos kérgén a vadak egy ideig elrágolhatnának. A fadöntés ismételtetésével kisebb vadállományt igen jól lehetne átteleltetni.

— **A közönséges hámos lovak nyírása.** Arra a kérdésre, vajon czélszerű-e a közönséges hámos lovakat télen megnyírni, a Farmer and Stockbrecker határozottan nemmel felel. Ama lovak téli szőrének lenyírása, melyek munkájukat gyors menetben végzik, igen hasznos dolog; könnyebben futnak s jobb étvágyal esznek és nem hülnek meg olyan könnyen, mint ha téli szőrük rajtuk volna. A sűrű és hosszú szőrrel borított ló nehéz munka közben a leghidegobb téli napokon is nagyon izzad, már pedig a nagy mérvű izzadás, tudjuk az állatnak is éppen úgy árt mint az embernek. Az izzadás, ha kellően fel nem száríthatják, még veszélyesebb, pedig munkaközben, bár mennyire izzadjanak is a lovak, nem igen szokták megtörülni és megdör-

zsölni. Sokszor az istállóban nem érnek rá az ápolók lovaikat kellően megtörülni s megdörzsölni, minek következtében gyakran egész éjjelen át nedvesen állnak úgy, hogy az izzadság csak úgy folyik és gőzölög rólok. A természetes állapotban élő lovak számára, melyek nyugodtan állnak, tetszés szerint mozognak, vagy lassu és nem nehéz munkát végeznek, a téli szőr kitünő védelmül szolgál. A gyorsan járó és nehéz munkát végző lovakat be kell takarni, melyet éppen úgy, a hogy a fuvarosok szokták, télen a munka után le lehet róluk venni. Midőn a kimelegedett ló az istállóba kerül, akkor megmelegített takarót kell rá borítani, mely a téli szőrt pótolja rajta, s a hideg ellen védi. A terhet húzó lovak nyírása rendszeren felesleges; a combok alsó részét pedig télen semmi esetre sem kellene csúpaszra nyírni.

— **A gyümölcsfáknak nyulak által való lerágása** ellen többi közt a következő szert ajánlják: két rész mésztejet, egy rész agyagot kevés tiszta tehéntrágyával keverjük s ezzel bekentjük a fácskát. Ha ezen szernek alkalmazásával megkéstünk s a fácskák egyes helyeken már meg volnának támadva, még akkor is jó a sérült helyeket ezen kenőccsel bemázolni. Sokan ajánlják, hogy még marhavért és epét is keverjünk hozzá.

— **Befagyott szivattyuk.** A szivattyukba befagyott vizet következő módon olvasszhatjuk fel gyorsan. Forraljunk fel üstben mintegy fél akó vizet, tegyünk bele két marok sót, aztán öntsünk belőle valami kis edénnyel a befagyott csőbe, mialatt egy másik ember az emeltyűt mozgatja. A sós meleg víz hatása nagyon hamar mutatkozik, mert a szivattyu csakhamar működni kezd. Ez alkalommal megjegyezzük, hogy a szivattyukat mindig úgy kellene elhelyezni, hogy a nap érje. A fából való szivattyuk nem fagnak be olyan hamar, mint a vasból valók.

— **Szer a fa-szű ellen.** A fa-szű pusztításai ellen a fának fűrészszal, higanychlorid-oldattal, carbolineummal, rézvitríollal, creosottal s más hasonló folyadékokkal való bemázolását ajánlják, de a már meglévő szű elpusztítása nem könnyű dolog. Erre a benzingőz a legalkalmasabb, mely czélból a szűvös fát jól elzárható helyiségben benzingőzzel jól megőzöltetjük, de ezt a manipulációt csak kisebb tárgyakkal, pl. bútordarabokkal lehet végezni; minthogy a benzín gyúlékony és robbanékony, veszélylyel is jár. Már például a szoba padlását ily módon a szűtől és pusztulástól megmenteni nem lehet. Ilyen helyen a carbolineummal sem érünk czélra, mert nem kenhetjük be vele a gerendákat minden oldalon, ha csak az egész mennyezetet szét nem szedjük, ami igen sokba kerül. Ha pedig már szétszedtük és azt találjuk, hogy a szű már nagyon megrágtta, legczélszerűbb, ha új gerendákkal és deszkával pótoljuk és azokat carbolineummal jól bekentvén, ott a hol lehet, agyaggal vagy gypsszel is be mázoljuk.

Piaczi értesítő.

Budapesti gabonatözsde. Legújabb jelentés. Buza kínálat jó; kereslet korlátolt. Buza 75–80 kr. 10 frt 60 kr. — 11 frt 30 kr. Rozs 70–72 kr. 10 frt 15 kr. — 10 frt 40. Árpa 60–66 kr. 6 frt 20 kr. — 8 frt 60 kr. Zab 39–41 kr. 6 frt 25 kr. — 6 frt 55 kr. Tengeri 73–75 kr. 5 frt 65 kr. — 5 frt 75 kr.

Vetőmagvak. (Mautner Ödön tudósítása). *Lóheréből* a kivétel mint már jeleztük vajmi csekély, ellenben a belföldi forgalom folyton nagyobb mérvet ölt. Mint lát-szik gazdáink szükségletüket ez idén minél korábban fedezik és pedig átlag majdnem csakis legelsőrendű minőségű, melynek előállítására azonban ez idén oly nehézségekkel és áldozatokkal jár, mint már évek óta nem tapasztaltuk. Oka ennek az, hogy a tavalyi ősös nyár annyira szaporította és fejlesztette az arankát, hogy lóheré, melynek ez előtt, hogy arankamentes legyen, elég volt, ha egyszer az arankarostán átment, most ezt elrendő, háromszor is áteresztendő a rostán. Helyén tartjuk itt még gazdáinkat figyelmeztetni, hogy ez idén sok a lóheré, mely köherét tartalmaz *Luczerna* is a belföldi forgalomban szép kelendőségnek örvend, ugyanezt mondhatjuk *tavaszi búkkönyről* és *répamagról*, mely utóbbinál kiemelendő, hogy megbízható minőségben nagyon is korlátoltak a készletek és arról, hogy répmagoknak az ára most vagy a tavaszi szükséglet beálltával, csökkenjen, szó sem lehet. Igazolja

ezen felfövést ama körülmény, hogy a külföldi tudósítások majd egyhangulag oda nyilatkoznak, miszerint külföldi tudósítások majd egyhangulag oda nyilatkoznak, miszerint külföldi termelőknek egyáltalán nincs már készletük, a külföldi kereskedők pedig oly csekély hogy szót sem érdemel.

A következő jegyzések nyers vagyis tisztítottan áruért 100 kilónként Budapesten értendők.

Lóhere, ideai, minőség szerint	57–61	frt
Lóhere, tavali	53–56	"
Luczerna, ideai	50–54	"
" tavalyi	45–47	"
Biborhere	35	"
Fehérhere	75–80	"
Baltaczim	13–13 1/2	"
Tavaszi búkköny	6–6 1/2	"
Muharmag	6 1/4–6 3/4	"
Kendermag	12–12 1/2	"
Lenmag	12–12 1/2	"

N-Várad Jan. 12 Tiszta buza 8 frt 14 kr. Elegy buza 7 frt 05 kr. Rozs 6 frt 93 kr. Zab 2 frt 48 kr. Törökbuza 3 frt 83 kr. hlként. Széna kötetlen 3 frt 20 kr. Alomszalma 1 frt 20 kr. mmként. Marhahus 52 kr. kg.

Erdélyi piacok.

Kolozsvár. 1892. jan. 14-én. Tiszta buza 9 frt 80 kr. — 10 frt 40 kr. Rozs 8 frt — 8 frt 50 kr. Törökbuza 5 frt 20 kr. — 5 frt 40 kr. Zab 5 frt 20 kr. — 5 frt 50 kr. Széna (legjobb) 2 frt 50 kr. Alomszalma 1 frt 40 kr. mmként. Marhahus 50 kr. kg.

(Árak krajczárokból)

A piaci czikkek	Mérték	B. assó	Csikszereda	Deés	Dicső-S. ent-Márton	Ez-ébet-város	Fogarasz	Gy.-Szent-Miklós
Tiszta buza	hl.	870	—	1030	—	1050	—	850
Elegy buza	"	560	—	996	—	950	—	—
Rozs	"	660	—	898	—	850	—	500
Árpa	"	490	—	—	—	—	—	450
Zab	"	280	—	675	—	600	—	250
Törökbuza	"	480	—	628	—	600	—	550
Széna	q.	230	—	330	—	200	—	180
Alomszalma	"	80	—	160	—	100	—	50
Tüzifa	km	260	—	275	—	25	—	225
Marhahus	kg.	48	—	44	—	48	—	40
Január		8	—	12	—	9	—	9

A piaci czikkek	Mérték	Gy. Fehérvár	Kézdi-Vásárhely	Maros-Vásárhely	Medgyes	Nagy-Enyed	Nagy-Szeben	Segesvár
Tiszta buza	hl.	725	800	—	775	800	830	—
Elegy buza	"	650	—	—	615	725	740	—
Rozs	"	625	620	—	590	625	600	—
Árpa	"	—	460	—	—	—	450	—
Zab	"	300	270	—	285	250	290	—
Törökbuza	"	425	500	—	415	400	480	—
Széna	q.	300	350	—	130	420	210	—
Alomszalma	"	200	100	—	75	240	130	—
Tüzifa	km	270	250	—	240	225	325	—
Marhahus	kg.	48	44	—	48	44	52	—
Január		9	14	—	14	14	15	—

A piaci czikkek	Mérték	Sepső-Szent-György	Szamosújvár	Szász-Régen	Szászváros	Szekely-Udvarhely	Sz. Somlyó	Torda
Tiszta buza	hl.	40	750	775	750	840	—	—
Elegy buza	"	750	700	60	700	700	—	—
Rozs	"	650	560	540	650	600	—	—
Árpa	"	480	380	400	—	—	—	—
Zab	"	260	240	250	350	250	—	—
Törökbuza	"	480	400	400	450	450	—	—
Széna	q.	400	200	220	275	250	—	—
Alomszalma	"	150	140	120	180	150	—	—
Tüzifa	km.	160	220	220	170	240	—	—
Marhahus	kg.	44	48	40	44	30	—	—
Január		11	11	4	9	12	—	—

Allatvásárok.

Budapest-köbányai sertésvásár. Január 8. Az o heti üzlet csendes volt. *Ileti állagárak:* magyar válogatott áru 320–380 kg. nehéz 47–47 1/2 kr. 280–300 kg. nehéz 45–46 kr. Öreg 300 kg. tuli 41–45 1/2 kr. vidéki sertés 40–44 kr. Szerb 40–44 kr. tiszta klgk. Páronként 45 klg. ételsúly levonás és 4% engedmény szokásos. *Eleségárak:* Uj tengeri 6 frt; árpa 6 frt 80 kr. Köbányán átvéve.

Debreczen. Heti állatvásár jan. hó 12-én. (Eredeti tudósítás). Szarvasmarha felhajtattott 460 drb.; eladatott 196 drb. Ló felhajtattott 380 drb.; eladatott 159. Sertés felhajtattott 2700 drb.; eladatott 1870 drb.

Kolozsvár. Heti állatvásár január 13. 14-én. Szarvasmarha felhajtattott m. e. 150 drb.; eladatott 85 drb. Ló felhajtattott m. e. 6 drb. eladatott 2 drb. Sertés felhajtattott m. e. 500 drb.; eladatott 250 drb.

Felelős szerkesztő és kiadó: Sz. Szakács Péter.

E rovaton csupán termelők és állást adók vagy keresők hirdetései közölhetők, de csak az esetben, ha a hirdetésért járó illeték előre beküldetik.

Kisebbség összeg postabélyegekben is beküldhető.

OLCSÓ KIS HIRDETÉSEK.

Csak azon levelekre adatik válasz, melyekhez az érre szükséges postabélyeg vagy levelező-lap mellékeltek.

Minden szó egyszeri közlése 1 kr.; vastag betűvel szedve 2 kr. Ha a hirdető fél czime is közölve lesz, a hirdetési díjon kívül minden megjelenésnél még 30 kr. bélyegilleték jár.

Alkalmazást keres.

Alkalmazást keres egy, a kö- is működött. Czime a kiadóhivatalozmonostori gazdasági tanintézetben B. A. jegy alatt megtudtet jó sikerrel végzett, több évi ható.

gyakorlattal bíró, székely származású, nőtlen gazdasz, ki önállóan

Haszonbérbe adó birtok!

Nagy-Galanfalván, Uőcarhely-megyében (Erdély) országút mentén, vasút- és posta-állomással, ma-

lommal, korcsma-bérlettel, 700 hold- **Solymosi Konez Ármán** gyógynyvi. három vagy hat évre **haszon- szerész** közül Székely-Uőcarhelyt. **bérbe adó.** Átvehető azonnal vagy **Esetleg egy tapasztalt, nős** áprilisbe. Bővebb feltételeket **Nagy-gazdatiszt** elfogadtatik.

Egeresi gipsz-, műtrágya- és vegyitermékek gyára.

KRAMER J.

Ajánlja: párolt csontliszt, szuperfoszfát, Thomassalak, egeresi trágyafosz, chilisalétrom, kálisok és egyéb különleges műtrágya-termékeit szavatolt tartalom mellett.

A t. gazdaközönségnek rendelkezésére áll a gyár vegyészeti laboratoriuma is, mely vegyi vizsgálat nyomán megállapítja és javaslatba hozza az alkalmas műtrágyát. Ily vegyi vizsgálatokat a gyár díjmentesen eszközöl, szükséges hozzá 5 kiló talajminta és megjelölése annak, mi fog azon talajba vetetni.

Mindennemű felvilágosítással és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál.

a műtrágya-gyár Egeresen

vagy annak központi irodája:

Budapest, V. Dorottya-utca 9. sz.

a hova a levelek és megrendelések intézendők.

81 (3-52)

Új! Új! Új!

TATA-TÓVÁROSI
MAGYAR

SPORT-FLUID

üdítő, erősítő és gyógyító folyadék

lovak számára.

Ezen saját találmányu és védjeggyel ellátott tata-tóvárosi magyar Sport-Fluid, hírneves állatorvosok, tapasztalt lótenyésztők és kiválókép lóidomítók (trainerek) által ajánlva és 20 év óta legsikeresebb eredménnyel kipróbálva és szerfölött kiténőnek találva.

A tata-tóvárosi magyar Sport-Fluid fokozza a ló erejét, munkára való képességét, kitaró és gyors futó képességet ad, és a futó izmokat erősítvén, sérénységet és tüzezséget nyer a ló.

Beteg lovaknál használva felülmulthatlan hatása van: keheesség, étvágyhiány, kólikáná, birkák és csikók vérhasa ellen. Benulásoknál, Bicsakolásnál, csüd, pata vagy vállficzomodásnál. Intágulás, — rheumaticus sántítás-nál. Lapoczká és gerincbenulásnál, szélhűdés vagy letörés eseteiben. Sebesülés, törés vagy varasodásra.

A tata-tóvárosi magyar Sport-Fluid enbe- reknél erős hatásánál fogva kiváló sikerrel alkalmaztatik makkacs küszvényes szagga- tások ellen.

A tata-tóvárosi magyar Sport-Fluid a leg- kitünőbb használati utasítással van ellátva. Felülmulthatlan jó hatása és olcsó áránál fogva a legjobban ajánlható restitutív-Fluid állandó használatra.

A tata-tóvárosi magyar Sport-Fluid központi szétkül- dési raktára a feltaláló és tulajdonos:

Karika Béla

gyógyszerész és vegyészeti laboratoriumából

TATA.

Egy üveg ára 1 frt 20 kr. Nagyban vevők és viszont eladóknak engedmény. Sürgöny cím: „Angyal”-gyógyszertár Tata.

78 (7-10)

ELADÓ

szántóföld, kaszáló, gyümölcsös.

A kolozsvári határon a Kövespa- don egy 4 hold 834 ö l területű jól megrágyázott szántóföld. — A Bekás háta megatti ferdulóbac 3 hold és 1000 ö l területű szintén jól megrágyázott szántóföld. — A Nagy-Szaporban 7 hold 590 ö l területű kaszáló. — A Bé- kasi-hegyben egy hold te-ületű gyümöl- csös, mely a legjobb fajú oltóványokkal van beültetve, ennek egy része luczer- nással és kiténő veteményt termő hely- lyel rendelkezik.

Venni szándékozók kül-középutca 58. szám alatt, alólirt tulajdonossal ér- tekezhetnek.

Kolozsvárt, január havában 1891.

DOMBROWSZKY LAJOS.

2 (2-3)

A „KÖZMŰVELŐDÉS”

Irodalmi és Műnyomdai Részvény-Társaság
KOLOZSVÁR (főközlet BRASSÓBAN)

szíves figyelmébe ajánlja a modern graphikai követelményeknek megfelelően berendezett

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mely újabban a legdiszesebb betűkkel szaporit- tatott, s így a legkényesebb igényeket is kielé- githeti.

könyomdáját, lithographiáját,

melyben a legjelesebb erők s a legkiténőbb gépek vannak alkalmazva, a fővárosi és külföldi nagyobb művészetek méltó versenytársa

ÁRAI HATÁROZOTTAK, OLCSÓK.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesít.

A tavaszi vetéshez ajánlunk!

mindennemű műtrágyákat és pedig: spodium- és csontsuperphosphatot, kénsavas ammo- niák, káli, chilisalétrom, szarv- és csontliszteket szavatolt tartalommal a legjutányosabb árak mellett.

Figyelmeztetés. Az orsz. magyar gazdasági egyesület 1891. évben a különböző műtrágyagyárosoktól beérkezett mű- trágya-ajánlatokat elbírálás alá vevén, mint legjutányosabbat a mi gyártmányunkat ajánlja, különösen kiemelve, hogy részünkről tisztán szerves anyagok szállítatnak, melyek a legkiténőbb növényi tápszert szolgáltatják. (Lásd „Gazdasági Lapok” 1891. márczius 8-iki 10. 2 (3-52) számát.)

Árjegyzékkel kívánatra készséggel szolgálunk.

Első pesti spodium-, enyv-, műtrágya-vegyi termények gyár részvény-társulat.

Központi iroda:
Budapest, VI. Váci-körút 31.

Bujánovics Márton,
elnök.

A Kolozsvári Takarékpénztár-Részvény-Társulat bank- és váltó-üzlete

Kolozsvárt a

főtéren levő üzletében

a bankszakmába vágó következő főbb üzletágakat folytatja:
Vesz és elad állam- és más értékpapirokat, zálogleveleket, arany-, ezüst- és papír-pénznemeket;
közvetit a budapesti és bécsi tőzsdén jegyzett mindennemű értékeket idegen számlára;
előlegez értékekre és tőzsdén jegyzett papirokra (kézi zálogra, Lom- bard-üzlet);
leszámitol sorsjegynyereményeket, kisorsolt zálogleveleket és más ér- tékeket;
bevált lejárt szelvényeket és beszerzi az értékpapirok új szelvényeit; teljesít fizetéseket a bel- és külföldi piacokon;
fogantosit behajtási megbízásokat.

Keresettebb értékek készletben tartatnak. A magyar földhitelintézet és a nagyszabani általános takarékpénztár kisorsolt záloglevelei és záloglevél-kamat-szelvényei minden levonás nélkül fizettetnek ki.

77 (9-15)